

Pedagoški programi Osnovna šola, 3. triada

LOŠKI MUZEJ – STALNE ZBIRKE, ŠKOPARJEVA HIŠA

Voden ogled po stalnih muzejskih zbirkah – arheološki, zgodovinski, kulturnozgodovinski, umetnostni, etnološki in prirodoslovni – vključuje tudi ogled grajskih temeljev in dvižnega mosta v kletnih prostorih gradu ter Škoparjeve hiše v muzeju na prostem na grajskem vrtu. Vodenje je prilagojeno starostni stopnji mladih obiskovalcev, vsebuje pripovedke in legende.

Kulturna dediščina mladim obiskovalcem približa nekdanji način življenja v porečju Selške in Poljanske Sore od prazgodovine dalje. **Arheološka zbirka** prikazuje poselitev loškega ozemlja od starejše kamene dobe do leta 973, ko se prvič omenja Škofja Loka. **Zgodovinska zbirka** predstavlja loško zemljiško gospostvo, ki je bilo v obdobju 973–1803 obsežna gospodarska, upravna, politična in kulturna enota v lasti bavarske škofije Freising. Približa nam življenje na srednjeveških gradovih (zbirka Zgornji stolp na Kranclju) in bivalno kulturo srednjeveške Škofje Loke (zbirki Komun in Loška slikana meščanska keramika) ter gospodarski in kulturni pomen mesta v srednjem in novem veku (Cehovska zbirka, Škofjeloški rokopis in Škofjeloški pasijon, kopije srednjeveških fresk). Sledi **Zbirka o Ivanu in Franji Tavčar** in predstavitev Kalanovega pohištva z Visokega v Poljanski dolini; družina Kalan je pred Tavčarjevima skoraj 250 let gospodarila na Visokem, o čemer pripovedujejo tudi štiri muzejske zbirke, ki so od leta 2016 na ogled v obnovljenem Tavčarjevem dvorcu.

Stavbna zgodovina Loškega gradu je v muzeju predstavljena *in situ* z arhitekturnimi ostanki, odkritimi pri arheoloških izkopavanjih v kletnih prostorih SV grajskega stolpa, kjer je predstavljen nekdanji grajski vhod z mestne strani, temelji starejšega okroglega stolpa, rekonstruiran grajski dvižni most in nekdanji nivo grajskega dvorišča.

Umetnostnozgodovinske zbirke predstavljajo umetniško dediščino loškega območja: kopije srednjeveških fresk, med katerimi je znamenita Sveta Nedelja iz Crngroba, dela predstavnikov rodbine Šubic iz Poljan in dela Ivana Groharja, ki je na prelomu 19. in 20. st. skupaj s sodobniki utiral pot slovenski moderni umetnosti.

Muzej se ponaša z bogatimi **etnološkimi zbirkami**. Preko črne kuhinje, zbirk o stavbarstvu, poljedelstvu, živinoreji, prehrani, transportu, čebelarstvu in noši je predstavljeno življenje kmeta in meščana na Loškem pred industrializacijo. Izstopa tudi dediščina domačih obrti, ki so bile nekdanj zelo razvite na Škofjeloškem: sitarstvo, klekljarstvo, klobučarstvo, glavnikarstvo, platnarstvo, barvarstvo, izdelovanje umetnega cvetja in malega kruhka.

Zbirka novejše zgodovine prikazuje razvoj delavskega gibanja po 1. svetovni vojni, dogodke med narodnoosvobodilno vojno v letih 1941–1945 ter povojno obnovo in izgradnjo na Škofjeloškem.

V **Prirodoslovni zbirki** so na ogled avtohtone živali, ki so nekoč in še danes živijo na loškem območju. Predstavljena je naravna pestrost sesalcev, plazilcev, ptičev in rib.

Športna zbirka predstavlja zgodovino športa na Škofjeloškem.

Ogled muzeja vključuje tudi **Škoparjevo hišo** z zasnovo iz 16. st., ki sodi v tip hiše s črno kuhinjo. V njej je predstavljena nekdanja bivalna kultura kajzarjev in malih kmetov. V muzeju na prostem na grajskem vrtu sta na ogled še obnovljeni mlin in kozolec.

Klasično vodstvo po muzeju

Voden ogled stalnih muzejskih zbirk: arheološke, zgodovinske, kulturnozgodovinske, umetnostnozgodovinske, etnološke, prirodoslovne in športne zbirke ter zbirke o Ivanu Groharju in *Škofjeloškem pasijonu*. Vključuje tudi ogled Škoparjeve hiše v muzeju na prostem na grajskem vrtu. Vodenje je prilagojeno starostni stopnji mladih obiskovalcev, vsebuje pripovedke in legende. Dediščina v muzeju učencem približa zgodovino srednjeveške Škofje Loke in nekdanje življenje v porečju Selške in Poljanske Sore od prazgodovine dalje.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 75 min + 15 min Škoparjeva hiša

Cena: 3,60 EUR

Voden ogled Škoparjeve hiše

Učenci si ogledajo hišo z zasnovo iz 16. st. ki spada v tip hiše s črno kuhinjo, in druge zanimive objekte muzeja na prostem na grajskem vrtu (kozolec, mlin). Pri tem spoznavajo nekdanjo bivalno kulturo kajzarjev in malih kmetov. Ogled je po dogovoru vključen v ostale muzejske programe.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 15 min

Cena: brezplačno – kot dodatek ostalim muzejskim programom

UČNE URE

Učna ura iz zgodovine *Loško gospostvo. Gradovi. Mesto, Cehi*

Vsebuje učni list *Loško gospostvo. Gradovi. Mesto. Cehi* in voden ogled ostalih muzejskih zbirk. Odvija se v zgodovinski zbirki, kjer predstavimo nekdanje loško gospostvo (973–1803), srednjeveško kolonizacijo, *Brižinske spomenike*, življenje na gradovih (zbirka Zgornji stolp na Kranclju), nastanek in razvoj srednjeveške Loke, mestno samoupravo ter gospodarski in kulturni pomen mesta na sotočju Selške in Poljanske Sore (cehi, *Škofjeloški rokopis*, *Škofjeloški pasijon*, kopija freske Sveta Nedelja).

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 90 min

Cena: 3,60 EUR

Učna ura iz literarne zgodovine dr. Ivan Tavčar

Vsebuje učni list *Pisatelj dr. Ivan Tavčar* in voden ogled ostalih muzejskih zbirk. Učenci spoznajo pisatelja, politika in gospodarstvenika Ivana Tavčarja in njegovo soprogo, politično aktivistko in humanitarko Franjo. Sledi predstavitev Kalanovega pohoštva z Visokega v Poljanski dolini, kjer je pred Tavčarjem skoraj 250 let gospodarila družina Kalan, ki jo pisatelj opisuje v *Visoški kroniki*.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 90 min

Cena: 3,60 EUR

Učna ura Agatina preizkušnja – Po poti *Visoške kronike*

Učenci v spremstvu vodiča odkrivajo prizorišča, kjer se je odvijala Tavčarjeva *Visoška kronika*. V muzeju se seznanijo z življenjem in delom pisatelja ter dediščino visoških Kalanov. Nato sledijo Izidorjevi pripovedi: ogledajo si temelje grajskega stolpa, kjer je bila zaprta Agata, spremljajo njeno pot z gradu v mesto in naprej do sotočja Selške in Poljanske Sore. Ogledajo si lokacijo kovačnice, kjer se je Izidor izučil za kovača, mestno šolo, ki jo je obiskoval, in Kamniti most, ki ga je prečkal lažnivi Marks, ko je bežal iz mesta.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 90 min

Cena: 3,60 EUR

Učna ura iz etnologije

Vsebuje učni list *Križanka 1* in *Križanka 2* in voden ogled ostalih muzejskih zbirk. V etnološki zbirki je predstavljen način življenja v mestu in na podeželju pred industrializacijo in elektrifikacijo. Učenci spoznajo nekdanjo bivalno kulturo (črna kuhinja, stavbarstvo), kmečka opravila in kmečko orodje, poleg poljedelstva in živinoreje tudi čebelarstvo. Seznanijo se z dediščino osmih, nekdanj na Loškem zelo razvitih obrti: sitarstvo, klekljarstvo, klobučarstvo, glavnikarstvo, platnarstvo, barvarstvo, izdelovanje umetnega cvetja in malega kruhka.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 90 min

Cena: 3,60 EUR

Polne roke znanja*

Učenci spoznajo obrtne zbirke, pri čemer se osredotočimo na platnarstvo, barvarstvo, glavnikarstvo in klekljarstvo, še posebej pa klobučarstvo. Spoznajo zgodovino in razvoj klobučarstva na Loškem. Pogovarjamo se o pomenu ročnega dela v današnjem času in se ustavimo tudi pri freski sv. Nedelje, ki prikazuje več cehovskih obrti, nekdanj značilnih za Škofjo Loko.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 60 min

Cena: 3,60 EUR

*Program se lahko razširi v Dan za škofjeloško rokodelstvo, ki obsega še vodeni ogled starega mestnega jedra in ustvarjalno-pedagoški program v sodobnem tekstilnem centru Kreativnice.

Učna ura iz arheologije Poselitev loškega ozemlja

Vsebuje učni list *Arheologija*. Učenci ob ogledu arheološke zbirke spoznajo arheološke najdbe in življenje v porečju obeh Sor od starejše kamene dobe do leta 973. Učna ura temelji na spoznavanju materialnih ostankov človekovega bivanja in njegove dejavnosti na naših tleh od starejše kamene dobe dalje, učenci pa se lahko izbranih muzejskih predmetov dotikajo.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 45 min

Cena: 3,60 EUR

Učna ura 1. svetovna vojna

Učna ura učencem predstavi zgodovino *od spodaj navzgor* (življenje vojakov na fronti, vsakdanje življenje prebivalcev v zaledju, osebna dnevniška pričevanja), ob uporabi muzejskih predmetov iz depoja, poslušanju zvočnega posnetka dnevniških pričevanj vojakov na fronti in ogledu arhivskega fotografskega gradiva. Nekatere predmete lahko učenci tudi otipajo, npr. strelno orožje, predmete, ki so jih imeli vojaki na fronti ipd., s čimer jih še dodatno spodbudimo k razumevanju uničujočih posledic vojne na življenje ljudi in občutenju sočutja do vseh žrtev vojn.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 60 min

Cena: 3,60 EUR

Učna ura iz umetnostne zgodovine

Otroci si ogledajo umetnostno zgodovinsko zbirko, od srednjega veka do sodobnosti. Spoznajo slikarja Ivana Groharja, rodbino Šubic in sodobne likovne umetnike. K likovnim delim pristopimo formalno in s poudarkom na vsebinski interpretaciji.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 60 min

Cena: 3,60 EUR

STARO MESTNO JEDRO ŠKOFJE LOKE

Vodstvo po starem mestnem jedru Škofje Loke

Program se odvija v starem mestnem jedru in mlade seznanja s kulturnimi spomeniki Škofje Loke, ki je s svojo bogato stavbno dediščino eno najzanimivejših in najbolj ohranjenih srednjeveških mest na Slovenskem.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 45 min

Cena: 2,00 EUR

Učna ura Pisana Loka v starem mestnem jedru Škofje Loke

Po ogledu zbirke *Mesto* se učna ura nadaljuje v mestnem jedru, kjer mladi spoznavajo kulturnozgodovinske spomenike srednjeveške Loke, ki je s svojo bogato stavbno dediščino eno najzanimivejših in najbolj ohranjenih srednjeveških mest na Slovenskem. Vsebuje učni list.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 60 min

Cena: 3,00 EUR

DISLOCIRANE ENOTE LOŠKEGA MUZEJA: GALERIJA FRANCETA MIHELİČA, VISOKO, CRNGROB

Voden ogled Tavčarjevega dvorca na Visokem

Voden ogled obnovljenega dvorca, štirih muzejskih zbirk, družinske grobnice in spomenika pisatelju Ivanu Tavčarju, ki je delo akademskega kiparja Jakoba Savinška. Domačija je skoraj 250 let pripadala družini Kalan, ki jo pisatelj Tavčar opisuje v *Visoški kroniki*. Učenci spoznavajo usodo nekdanjih lastnikov, življenje in delo pisatelja, politika in gospodarstvenika Ivana Tavčarja in njegove soproge Franje, prosvetne in humanitarne delavke. Poudarek je na povezavi dogajanja v romanu z življenjem na domačiji v teku štirih stoletij.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 45 min

Cena: 2,30 EUR

Vodstvo po romarski cerkvi v Crngrobu

Voden ogled romarske cerkve Marijinega oznanjenja v Crngrobu, ki je eden pomembnejših umetnostnih spomenikov na Slovenskem. Predstavimo tudi pripovedke, povezane z gradnjo cerkve in turškimi vpadi, med drugim pripovedko o ajdovski deklici.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 30 min

Cena: 2,30 EUR

Galerija Franceta Miheliča

Ogled slikarskih in grafičnih del Franceta Miheliča, ki je del svojega opusa podaril Škofji Loki. Učenci spoznajo pojem fantastično slikarstvo in se seznanijo z znamenitim Miheličevim motivom kurenta, ki ga je upodabljal v različnih oblikah in medijih. Na razstavi je tudi delo *Kronist*, napravljeno v grafični tehniki barvnega lesoreza.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 30 min

Cena: 2,30 EUR

Vodstvo po čebelarški zbirki: *Tle se špegaljate, lenuhi, po tej mali, marni muhi!* v Brodeh

Na vodenem ogledu zbirke predstavimo zgodovino čebelarjenja in kulturno dediščino v povezavi s čebelami. Učenci spoznajo čebeljo družino in čebelje panje, njihove produkte in vlogo, ki jo imajo medonosne čebele pri oprraševanju rastlin. Opozorimo tudi na veliko ogroženost čebel v današnjem svetu zaradi onesnaževanja in podnebnih sprememb ter razmišljamo, kaj lahko naredi vsak izmed nas, da jih ohranimo za naslednje rodove. Ogled lahko dopolnite tudi s sprehodom po kratki učni poti kranjske sivke.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 30 min

Cena: 2,50 EUR

MUZEJSKE DELAVNICE

Učenci v ustvarjalnih delavnicah upodabljajo predmete iz muzejskih zbirk in spoznavajo dediščino tradicionalnih obrti.

Škofjeloški grb

V zgodovinski zbirki spoznajo pripovedko o nastanku škofjeloškega grba in izdelajo njegov mavčni odlitek ali pa iz kartona izrežejo ščit in nanj naslikajo svoj grb.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 45 min

Cena: 3,60 EUR

Pohod Po poti gradov in delavnica Škofjeloški grb

Po ogledu maket dveh škofjeloških gradov učenci preizkusijo, kako deluje grajski dvizni most v muzeju. Povzpnejo se na bližnji Krancelj do ruševin Zgornjega stolpa, sledi vlivanje loškega grba.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 60 min

Cena: 3,60 EUR

Pohod Po poti gradov in delavnica Obesek z motivom gotske pečnice

Po ogledu maket dveh škofjeloških gradov učenci preizkusijo, kako deluje grajski dvizni most v muzeju. Povzpnejo se na bližnji Krancelj do ruševin Zgornjega stolpa, sledi vlivanje obeska po vzoru gotske pečnice, najdene na Kranclju.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 60 min

Cena: 3,60 EUR

Kaligrafska delavnica

Škofjeloški rokopis iz leta 1466 z najstarejšim poimenovanjem mesecev v slovenščini je izhodišče, da učenci s kaligrafsko pisavo izpišejo svoj srednjeveški horoskop.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 60 min

Cena: 3,60 EUR

Tkanje s tkalsko deščico

Ko si ogledajo zbirko o platnarstvu, se učenci preizkusijo v tkanju, ki je bilo na Škofjeloškem nekdaj zelo razširjeno – s tkalsko deščico, s katero so nekoč tkali trakove, stkejo zapestnico.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 90 min

Cena: 3,60 EUR

Poslikajmo panjsko končnico

Po predstavitvi nekdanjih kmečkih opravil in starega kmečkega orodja otroci spoznajo še čebelarstvo in poslikane panjske končnice. Sledi slikanje motivov s panjskih končnic na lesene deščice.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 60 min

Cena: 5,40 EUR

Prazgodovinska ogrlica

Ko si ogledajo arheološko zbirko, učenci izdelajo ogrlico po vzoru ogrlice iz jame Kevderc na Lubniku.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 60 min

Cena: 3,60 EUR

Od zrna do kruha – muzejska delavnica peke kruha

Program vključuje vodeni ogled muzeja in Škoparjeve hiše s poudarkom na etnoloških zbirkah ter predstavitvi bivalne kulture kajžarjev in malih kmetov. Predstavljen je zgodovinski pregled peke kruha in simbolike, šeg in ljudskih znanj v zvezi z njim. Otroci z ogledom odlomka dokumentarnega filma *Od zrna do kruha* ter obnovljenega mlina v muzeju na grajskem vrtu spoznajo tudi stare postopke, kako pridemo od žita do moke in kaše v mlinu. Na delavnici pa jim mojster pek prikaže postopek zamesitve kruha, nato pa otroci sami oblikujejo svoj košček testa in ga spečejo v krušni peči Škoparjeve hiše.

Program izvajamo v zimskih mesecih za večje šolske skupine.

Primerno za: OŠ 3. triada

Trajanje: 180 minut

Cena: 7,20 EUR